

СТ А Н О В И Щ Е

за доц. д.с.н. Анна Мантарова

участник в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ на Институт за изследване на обществата и знанието при Българска академия на науките по професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“, научна специалност 05.11.01 "Социология“, публикуван в ДВ, брой 108 от 30.12.2014г

Рецензент: доц. Емилия Васил Маринова, д-р по философия,
Институт за изследване на обществата и знанието при БАН

В конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ на Институт за изследване на обществата и знанието при БАН по професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“, научна специалност 05.11.01 "Социология“, публикуван в ДВ, брой 108 от 30.12.2014г., съгласно решение на НС на ИИОЗ, БАН., участва един кандидат – доц. Анна Иванова Мантарова, д.с.н.. Тя участва в конкурса с общо 20 научни публикации, от които 1 монография „Екологични проблеми и устойчиво развитие“ „Авангард Прима, С., 2015, ISBN 978-954-680936-0.

Доц. дсн Мантарова има 23 научни проекта с външно финасиране, от които 11 са с нейното научно ръководство и с възложители – БДЗП, Фондция „Адра“, БФ „Биоразнообразие“, Столична община, МОН, НСНИ към МОН, Фондация „Фридрих Еберт“. Към документите е приложен частичен списък, в който са означени единствено участията в международни и национални (с международно участие) научни форуми (2009 – 2015), в него са отразени 15 значими изяви. Всички формални изисквания на ЗРАС са удовлетворени.

Представени са научни публикации в две тематични направления, които са изключително **актуални и болезнени за нашето общество**. Едната е свързана с социалните нагласи и проекологичното поведение на съвременния българин, а другата – със социалните отклонения (девиантност) в българското общество. Това са области в висок социален и етически риск. Социологическият профил на тези рискове е от изключително значение за очертаването на зоните на социална болезненост и на свързаните с тях социални практики.

Обективната преценка на социалните рискове е предпоставка за избора както на социални стратегии и политики, така и на етически прескрипции за преодоляване на моралните опасности на съвременното българско общество. Представените социологически изследвания и анализи **имат значимо социално приложение.**

Проблемите на устойчивото развитие на обществото са мултидисциплинарни по своя характер и **кандидатът успешно се вписва в комплексното изследване,** отстоявайки успешно и компетентно позицията на социолога – изследовател и теоретик.

Професионализмът е важно условие за успешността на направения социологически профил на разгледаните теми. **Научните достойнства на представените изследвания** са гаранция за тяхната социална значимост и креативност.

Доц. дсн Анна Мантарова е **автор на широкообхватни и многопластови социологически изследвания,** посветени на актуалната тема за **проекологическите нагласи и проекологичното поведение в българското общество.** Тя демонстрира **устойчиви научни интереси** към тази сфера, която се характеризира с натрупване на социално и морално напрежение, но в същото време по ред икономически и социални причини в български условия остава неповлияна от иновативните процеси и от постиженията на научно-техническия прогрес, а социалните екологически политики остават неподвластни на етическата аргументация. Напрежението, неспособно да промени социалните политики, избива на друго ниво и тръгва по руслото на общественото недоволство. В контекста на устойчивото развитие на българското общество **социологическият разрез на проекологическите нагласи и проекологичното поведение е от изключително значение.** От позициите на социологията кандидатът анализира ценностните системи и приоритети в българското общество и търси тяхната връзка с формирането на нагласите по отношение на опазването на околната среда и на различни форми на проекологично поведение. Разглежданите процеси са поставени и в социално-икономически контекст, като е акцентирано на ролята на икономическите интереси. Справката за приносните моменти **адекватно отразява достойнствата** на представените трудове, и преди всичко на представената монография, по посока на:

- **Теоретично обоснованост и практическа реализираност на ясно изведени индикатори,** характеризиращи екологичните рискове и взаимовръзките им с елементите на социалната среда.

- **Разработен, операционализиран и приложен на емпирично ниво модел** за социологическо изследване на екологичните рискове .

- **Позициониране в по-широк социо-културен контекст** на използвания модел за социологическо изследване на екологичните рискове.

- **Реализиран социологически разрез на екологическите ценности в контекста на националните ценностни приоритети.** Изведени и анализирани широк кръг параметри на екологичната култура (на екологичното съзнание и релевантното към екологичните рискове поведение), очертан социално-демографски /2,4,5,7/и генерационен /6,7/профил на екологичната култура,

- **Представен оригинален анализ, обвързващ екологичните рискове** (тяхното генериране, възприемане и отреагиране) с **икономически интереси** на социалните субекти и съществуващи **социални неравенства** (най-вече образователни и доходни) /монография/.

- **Реализиран сравнителен анализ** на субективните оценки по отношение на екологичните проблеми, както във времеви план - на различни етапи на социалната трансформация, така и във връзка с образователните, възрастови и социално-групови характеристики. Очертана и обяснена е наблюдаваната динамика /монография/.

Социологическият анализ на девиантното поведение е представен в поредица от научни публикации, в които темата е обхваната с **усет към актуалните социални рискове на съвременното българско общество.** Изследвани са различни по своята общност равнища (макросоциална трансформация, микросоциално равнище, промени в ценностната система). Направен е оригинален социологически анализ на девиантното поведение (организирана престъпност – масова престъпност; дефицити в правоохранителните органи; виктимизация на личната сигурност и джандър-перспективата, престъпността в сравнителна перспектива с друга балканска страна (Македония), домашно насилие (отново в сравнителна перспектива с Македония)

Изследванията имат достойнства, които адекватно са отразени в авторската справка за приносните моменти и определят значимостта на изследователските усилия в тази важна научна област по посока на:

- **Обосноваването на количествените и качествените характеристики и динамика на престъпността** в условията на **макросоциална трансформация** /18,10,13,14,15/.

- **Анализа на динамиката на икономическата и политическата среда и влиянието им върху престъпността и девиантното поведение.** Определенето и систематизирането на факторите, които влияят върху престъпността /10,12,13,18,9/.

- **Аргументираното на социологически обосновано** становище, че с оглед на външния натиск в периода преди присъединяване на България към ЕС за редуциране на „изнасяната“ организирана престъпност, масовата или „битова“ престъпност се подценява от институциите /12,13,14,15/.

- **Социологически анализ на дефицитите в дейността на правоохранителните органи, обществените оценки и очаквания в това отношение** (с използването на статистическа и емпирична информация от повтарящи се ЕСИ в периода 2004-20010г.) /12,13,14,15/.

- **Очертаване на особеностите и спецификата на виктимизацията на жените и определяне на основните социални фактори, които я обуславят** 8/.

- **Социологически анализ на етническите характеристики на престъпността в сравнителна перспектива** (България и Македония), като са очертани тенденциите и перспективите в бъдеще./17/

- **Извеждаване в сравнителен план** (България и Македония) на икономическите, културни, психологически детерминанти (с по-трайно или краткосрочно действие) на **домашното насилие** като форма на девиантно поведение /16/

Доц. дсн Анна Мантарова е **уважаван и разпознаваем автор в българската социология.** Научните публикации на кандидата имат **отражение в литературата.** Приложен е списък на 32 цитирания от автори у нас и 9 – в издания в чужбина.

Специално трябва да се посочи **успешната реализация на кандидата в научно-проектната дейност.** Тя не само участва в **внушително количество** научни проекти, но е **научен ръководител на научни проекти по изключително значими теми,** които се **финансират от европейски, национални и външни за БАН източници.** (23 научни проекта с външно финансиране, от които 11 са с нейното научно ръководство и с възложители – БДЗП, Фондция „Адра“, БФ „Биоразнообразие“, Столична община, МОН, НСНИ към МОН, Фондация „Фридрих Еберт“. Темите са изключително значими и са посочени надлежно. Участието в **широки научни консорциуми** при разработването на важни за обществото и неговото устойчиво

развитие проблеми е гаранция за постигането на социално значими резултати и за **успешното вграждане в националното и международно научно пространство.**

Доц. дсн Анна Мантарова **има преподавателски опит.** Преподавала е Социология в ЛТУ – София (2010 – 2014), Социология на престъпността във ВТУ „Кирил и Методий“, център за обучение София (1998 – 2001), Социология на политиката във ВТУ „Кирил и Методий“, център за обучение София (1998 – 2000, Социология на престъпността в Славянския университет (1997 – 1998). Социология на политиката в Славянски университет (1996 – 1998).

Има успешно защитил докторант (Люба Спасова, ИИОЗ, БАН) и по настоящем е ръководител на двама докторанти. Научен ръководител е на трима магистри.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, давам своята **категорична положителна** оценка и **препоръчам** на Научното жури да предложи на Научния съвет при ИИОЗ - БАН да избере доц. дсн Анна Иванова Мантарова да заеме академичната длъжност „професор” в професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“, научна специалност 05.11.01" Социология“, публикуван в ДВ, брой 108 от 30.12.2014г.

Дата 29.04.2015

Доц. Емилия Маринова, д-р по философия